

VII. Надворешен сектор

По случувањата во 1999 година, предизвикани од ефектот на Косовската криза, во 2000 година се очекуваше да дојде до нормализирање на состојбите во надворешниот сектор на македонската економија. Притоа, се предвидуваше зголемената надворешно-трговска размена да доведе до зголемување на дефицитот на тековната сметка од билансот на плаќања, кој според очекувањата требаше да се финансира од повисокиот прилив од финансиски трансакции, односно зголемени директни инвестиции и приливи од кредити и донации. Случувањата во 2000 година само делумно кореспондираа со предвидените, при што зголемениот дефицит во надворешно-трговската размена во голема мера беше компензиран со приливите врз основа на трансфери од странство што резултираше со релативно мал дефицит во тековната сметка од билансот на плаќања. Истовремено, беше остварен висок прилив на странски директни инвестиции и значителен пораст на девизните резерви на НБРМ, во услови на редовно сервисирање на обврските на Република Македонија кон странските кредитори.

7.1. Биланс на плаќања¹⁸

Во 2000 година, наспроти очекувањата за негово продлабочување, дефицитот во тековната сметка на билансот на плаќања на Република Македонија изнесуваше 117 милиони САД долари и во однос на нивото од 1999 година се зголеми за 4 милиони САД долари. Остварениот дефицитот во тековната сметка во 2000 година изнесува 3,6% од БДП, што претставува зголемување во однос на претходната година за 0,5 процентни поени. Притоа, остварениот дефицит во целост се должи на случувањата во првиот квартал од 2000 година, кога под влијание на драстично зголемената стоковна размена со странство, како последица на воведувањето на данокот на додадена вредност, беше регистриран дефицит во износ од 131 милион САД долари. Во останатите три квартали од 2000 година беше остварен суфицит на тековната сметка што се должи на нормализирањето на стоковната размена со странство и зголемениот износ на трансфери.

Согласно очекувањата, во 2000 година, дојде до продлабочување на дефицитот во трговската сметка¹⁹, при што беше регистриран дефицит во износ од 556 милиони САД долари, што е за 163 милиони САД долари, односно за 41,4% повеќе споредено со претходната година. Набљудувано по квартали, највисок дефицит во 2000 година е остварен во првиот квартал од годината (215 милиони САД долари) што се должи на високиот увоз во периодот пред воведувањето на данокот на додадена вредност. Притоа, вредноста на увезените стоки во 2000 година достигна 1.875 милиони САД долари, додека извозот достигна 1.319 милиони САД долари, што споредено со 1999 година претставува пораст од 18,4%, и 10,8%, соодветно. Зголемениот обем на стоковна размена со странство во 2000 година се должи на повисокиот износ на увезени и извезени стоки за доработка (за 32,9% и 23,6%, соодветно), како и зголемениот увоз на стоки за потрошувачка (за 13,9%).

¹⁸ Претходни податоци.

¹⁹ Дефицитот на трговската сметка во билансот на плаќања се разликува од дефицитот кај надворешно-трговската размена прикажан од Заводот за статистика на Република Македонија. Причината за тоа е користењето на различни методологии за прикажување на увозот, кој според методологијата за платниот биланс се прикажува на ф.о.б. основа, додека според методологијата за надворешно - трговска статистика се прикажува на ц.и.ф. основа.

Табела 19

Биланс на плаќања на Република Македонија

(во милиони САД долари)

	1999 ¹					2000 ¹				
	Кв1	Кв2	Кв3	Кв4	1999	Кв1	Кв2	Кв3	Кв4	2000
1. Тековни трансакции	-55	9	25	-92	-113	-131	5	9	1	-117
1.1. Стоки, нето	-57	-66	-84	-187	-393	-215	-115	-78	-148	-556
Извоз, ф.о.б.	253	250	345	342	1.190	330	317	344	328	1.319
Увоз, ф.о.б.	-311	-316	-428	-529	-1.584	-545	-432	-422	-476	-1.875
1.2. Услуги, нето	-34	-17	-11	-10	-71	-10	-10	-15	-25	-60
1.3. Доход, нето	-13	-3	-21	-5	-42	-23	-4	-21	-1	-49
1.4. Тековни трансфери, нето	49	94	140	110	393	117	134	123	174	552
Официјални	15	36	5	11	67	4	32	12	49	101
Други	34	58	136	99	326	113	102	111	125	451
2. Капитални и финансиски трансакции	52	-38	-107	28	-65	87	1	-22	-67	-1
2.1. Капитални трансакции, нето	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Официјални	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Други	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Стекнување/располагање со неизв.неф.сред.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2.2. Финансиски трансакции, нето	52	-38	-107	28	-65	87	1	-23	-67	-1
Директни инвестиции, нето	12	8	4	8	32	37	62	41	30	170
Портфолио инвестиции, нето	0	0	0	0	0	0	0	0	-2	-2
Други инвестиции, нето	12	-24	-1	48	35	80	9	-46	24	67
Трговски кредити, нето	-23	-14	-27	42	-20	67	15	-34	39	88
Заеми, нето	-3	-1	63	-4	55	-6	8	-28	-18	-44
Валутни депозити, нето ²	34	-15	-62	3	-40	-7	-22	-11	-9	-50
од кои: Комерцијални банки, нето	34	-15	-62	3	-40	-7	-22	-11	-9	-50
Други, нето	4	6	25	7	41	26	8	27	12	73
Официјални резерви ²	28	-22	-110	-28	-132	-29	-70	-18	-119	-236
3. Грешки и пропусти	3	29	82	64	178	45	-6	13	62	114

¹/ Претходни податоци²/ Зголемување на средствата се бележи со негативен знак

Истовремено, продолжи трендот на намалување на дефицитот во ставката "услуги, нето", при што во 2000 година тој се сведе на 60 милиони САД долари (173 милиони САД долари во 1998 година и 71 милион САД долари во 1999 година). Притоа, приливот на средства врз основа на извршени услуги достигна 298 милиони САД долари (за 46 милиони САД долари повеќе во однос на 1999 година) како резултат на зголемените приливи врз основа на дадени транспортни, телекомуникациски и деловни услуги. Истовремено, одливот врз основа на примени услуги достигна 358 милиони САД долари (за 35 милиони САД долари повеќе во однос на 1999 година), при што најмногу средства беа одвоени за деловни и осигурителни услуги.

Во 2000 година, дефицитот регистриран кај ставката "доход, нето" благо се зголеми (за 7 милиони САД долари) и достигна 49 милиони САД долари. Притоа, продлабочувањето на дефицитот е резултат на зголемениот одлив на средства врз основа на префрлување на остварениот профит на странските инвеститори во странство при што беше остварен одлив во износ од 7 милиони САД долари, наспроти 1 милион САД долари во 1999 година. Истовремено, нето-одливот на средства врз основа на камата изнесува 42 милиони САД долари (41 милион САД долари во 1999 година).

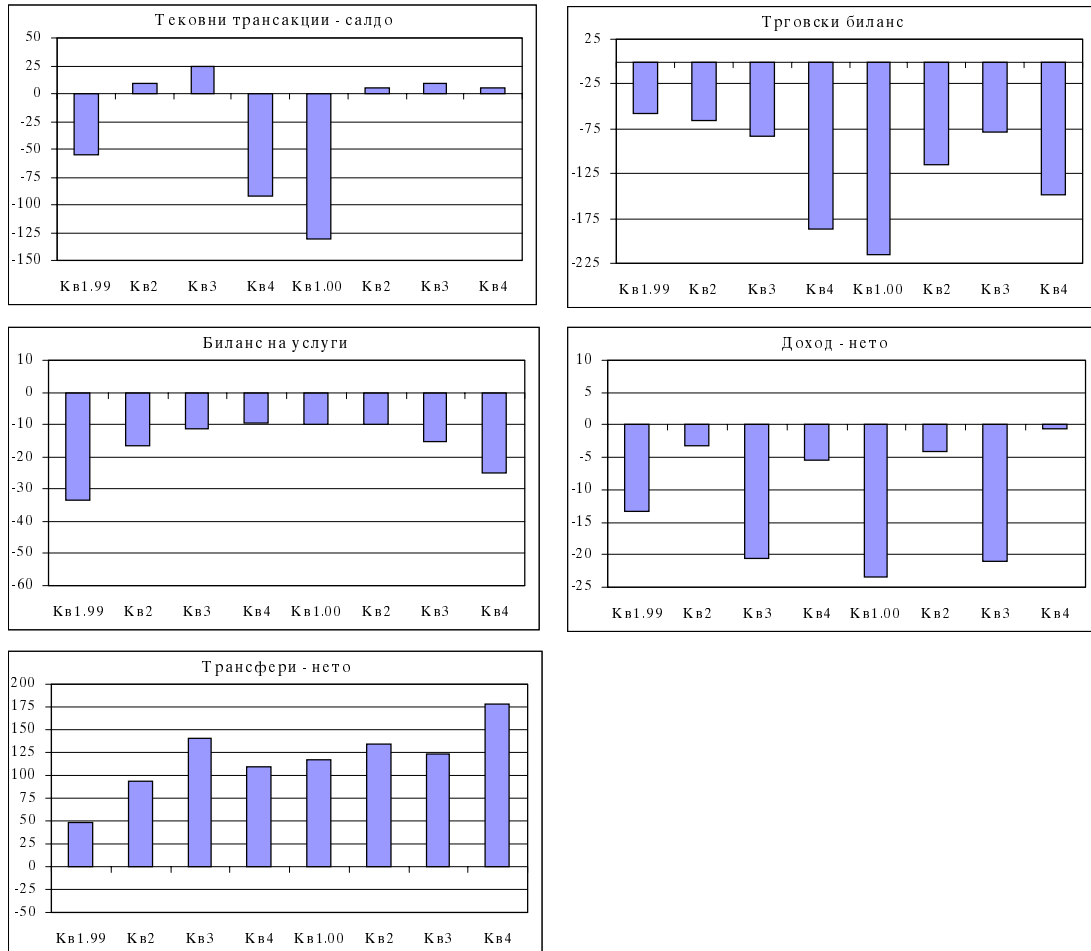
Врз основа на трансфери, во 2000 година, во тековната сметка на билансот на плаќања на Република Македонија беше остварен нето-прилив во износ од 548 милиони САД долари, односно за 154 милиони САД долари, или за 39,3% повеќе во однос на претходната година. Притоа, официјалните трансфери изнесуваа 97 милиони САД долари, што е за 29 милиони САД долари, односно за 43,8% повеќе во однос на

претходната година. Истовремено, нето-приливот врз основа на приватни трансфери достигна 451 милиони САД долари што е за 125 милиони САД долари, односно за 38,3% повеќе во однос на 1999 година.

Графикон 25

Компоненти на тековната сметка на билансот на плаќања

(во милиони САД долари)

Во 2000 година, беа регистрирани балансирано движења на приливот и одливот на средства на капитално-финансиската сметка од билансот на плаќања на Република Македонија, што резултираше со дефицит во износ од 1 милион САД долари, наспроти 65 милиони САД долари во претходната година. Притоа, како и во изминатиот период, речиси целокупниот промет беше остварен на финансиската сметка.

Странските директни инвестиции во Република Македонија во 2000 година достигнаа 170 милиони САД долари, што е највисок износ регистриран во текот на една година од осамостојувањето на Република Македонија и се должи на интензивираниот процес на приватизација на државниот капитал преку изнаоѓање на странски стратешки инвеститор (приватизација на "Стопанска банка" а.д. - Скопје, АДОР "Македонија" - Скопје, ФЗЦ "11 Октомври" - Куманово и др.). Споредено со претходната година, странските директни инвестиции во Република Македонија се повисоки за 137 милиони САД долари, што е резултат на ниската споредбена основа поради Косовската криза. Споредено со 1998 година, како порелевантна основа за споредување, тие се повисоки за 52 милиона САД долари.

Остварениот суфицит кај ставката "други инвестиции, нето" во 2000 година достигна 67 милиони САД долари, што е за 32 милиона САД долари повеќе споредено со 1999 година. Притоа, намалениот износ на одобрени трговски кредити при извоз во 2000 година, резултираше во суфицит во ставката "трговски кредити, нето" во износ од 88 милиони САД долари, наспроти дефицитот во износ од 20 милиони САД долари регистриран во 1999 година. Од друга страна, кај ставката "заеми, нето" е остварен нето-одлив на средства во износ од 44 милиони САД долари (наспроти приливот од 55 милиони САД долари во 1999 година) што е резултат на интензивираната отплата на обврските на Република Македонија кон странските кредитори и намалениот износ на користени кредити. Во 2000 година, кај ставката "валути и депозити, нето" регистрирано е зголемување во износ од 50 милиони САД долари (9 милиони САД долари повеќе во однос на 1999 година), кое во целост се однесува на порастот на девизните средства кај банките.

Како резултат на високиот откуп на девизни средства на девизниот пазар и приливот на кредити и донации, во 2000 година, бруто девизни средства се зголемија за 236 милиони САД долари, што е двојно повисок пораст во однос на минатата година. Притоа, порастот се одвиваше континуирано во текот на целата година и беше најинтензивен во текот на четвртиот квартал од годината кога бруто девизните резерви се зголемија за 119 милиони САД долари.

И во 2000 година, ставката "грешки и пропусти" имаше позитивен предзнак и изнесуваше 114 милиони САД долари. И покрај намалувањето за 64 милиони САД долари во однос на претходната година, сепак тоа претставува висок износ кој ја рефлектира несоодветноста на постоечката статистика и неможноста да се идентификуваат во целост приливите од резидентите.

7.2. Надворешно-трговска размена

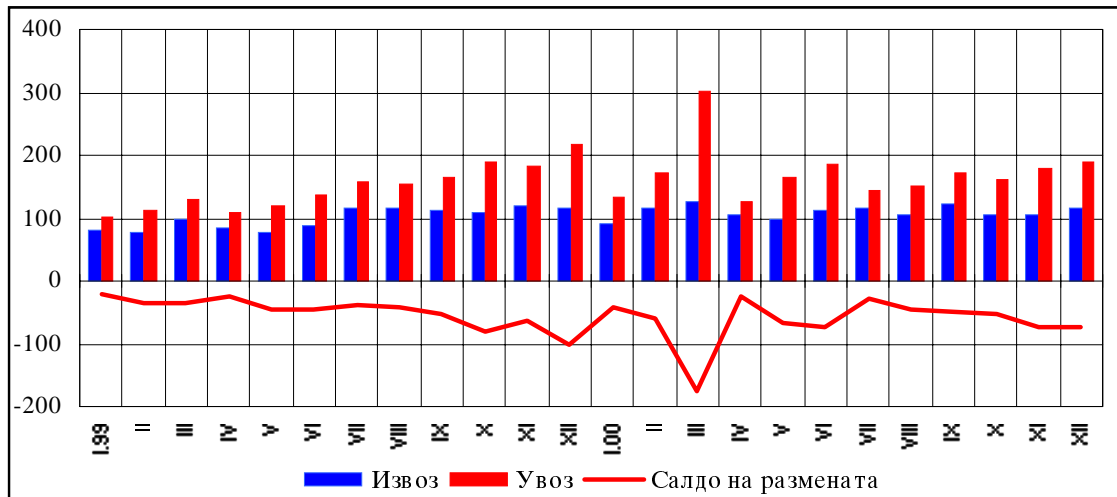
Надворешно-трговската размена на Република Македонија во 2000 година оствари рапидна експанзија. Имено, стоконата размена со странство во 2000 година достигна 3.404 милиони САД долари, што е за 436 милиони САД долари, односно за 14,7% повеќе во однос на 1999 година. Тоа главно се должи на заживувањето на црната металургија и други извозно ориентирани гранки, склучените нови договори во текстилната индустрија, како и високиот увоз на акцизни производи непосредно пред воведувањето на данокот на додадена вредност. Притоа, најзначаен пораст беше остварен во првиот квартал од годината кога непосредно пред воведувањето на данокот на додадена вредност (април 2000 година), беа разменети стоки во вредност од 938 милиони САД долари, од кои само во март 426 милиони САД долари.

Во 2000 година, Република Македонија оствари извоз во вкупна вредност од 1.319 милиони САД долари, што во однос на претходната година претставува пораст од 128 милиони САД долари, или за 10,7%. Порастот, главно остварен во првата половина на 2000 година, беше резултат на неколку фактори: 1) завршувањето на војната во СР Југославија и обновениот пристап до југословенскиот пазар; 2) овозможеното користење на транспортниот коридор низ оваа земја; 3) обновувањето на договорите за извоз на стоки во Европската Унија и САД; 4) зголемената конкурентност на македонските производи изразена преку зголемена продуктивност и намалени трошоци по единица труд; 5) ниската споредбена основа во првата половина од 1999 година како резултат на Косовската криза. Следствено, во првата половина од 2000 година во однос на истиот период од претходната година, извозот се зголеми за 28,3% и достигна 648 милиони САД долари. Порастот во првата половина од 2000 година успеа да го компензира падот во втората половина од годината од 2,2%. Намалувањето на извозот во втората половина од 2000 година се должи на

високата споредбена основа во втората половина од минатата година, како и на забавениот раст на индустриското производство во овој период од годината.

Графикон 26

Надворешно-трговска размена на Република Македонија
(во милиони САД долари)

Вкупниот увоз на Република Македонија во 2000 година, изнесува 2.085 милиони САД долари и на годишно ниво се зголеми за 309 милиони САД долари, односно за 17,4%. Притоа, и кај увозот е забележана нерамномерна квартална дистрибуција, при што само во првиот квартал беа увезени стоки во износ од 607 милиони САД долари, или 29,1% од вкупниот увоз во 2000 година. Високиот меѓугодишен пораст на увозот во првиот квартал од 2000 година од 75,7% се должи на особено високиот увоз на акцизни производи (увоз на автомобили во износ од 85,9 милиони САД долари), како и на високите цени на нафтата на светските пазари. Со исклучок на април, и во останатите месеци од годината беа регистрирани високи износи на увоз на стоки, главно поради интензивирањето на т.н. "лон" договори во текстилната индустрија и црната металургија, високата цена на нафтата на светскиот пазар, како и поради влијанието на сезонските фактори во последниот месец на годината.

Повисокиот пораст на увозот во однос на извозот на стоки резултираше со дефицит во надворешно-трговската размена на Република Македонија. Така, неговото ниво во 2000 година, достигна 766 милиони САД долари што претставува пораст од 181 милиони САД долари, или за 30,9% во однос на претходната година. Следствено, стапката на покриеност на македонскиот увоз со извоз во 2000 година во однос на 1999 година, се намали за 3,8 процентни поени, и се сведе на 63,3%.

Анализата од аспект на економската намена на производите, укажува дека интензивираната надворешно-трговска размена на Република Македонија е резултат на зголемениот извоз и увоз на речиси сите видови производи. Имено, во 2000 година, на извозната страна доминираат производите за репродукција со 718 милиони САД долари, односно 54,4% од вкупниот извоз. Неповолни движења беа регистрирани кај извозот на стоки за широка потрошувачка чие учество во вкупниот извоз, во 2000 година во однос на 1999 година, се намали за 4,6 процентни поени и се сведе на 42,8%. Извозот на средства за работа, во 2000 година, изнесуваше 33 милиони САД долари, односно 2,5% од вкупно извезените стоки во оваа година, а ставката "нераспределено" учествува со 4 милиони САД долари, или со незначителни 0,3%. Движењата на извозната страна ја рефлектираат неповолната структура на

македонскиот извоз кој сеуште се карактеризира со високо учество на производи со низок степен на преработка, односно мал обем на додадена вредност.

Табела 20

Надворешно-трговска размена на Република Македонија
по економска намена на производите

(во милиони САД долари)

Производи	Извоз				Увоз			
	1999	2000	индекс 2000/1999	структура	1999	2000	индекс 2000/1999	структура
Вкупно	1.192	1.319	110,7	100,0	1.796	2.085	116,1	100,0
1. Производи за репродукција	566	718	126,9	54,4	1.132	1.411	124,6	67,7
2. Средства за работа	37	33	89,2	2,5	253	261	103,2	12,5
3. Стоки за широка потрошувачка	564	564	100,0	42,8	403	406	100,7	19,5
4. Нераспределено	25	4	16,0	0,3	8	6	75,0	0,3

Вредноста на увезените производи за репродукција во 2000 година изнесуваше 1.411 милиони САД долари, при што тие имаа доминантно учество на страната на увозот од 67,7%. Во однос на 1999 година, тоа претставува пораст од 3,8 процентни поени, што главно се должи на зголемената економска активност во 2000 година. Истовремено, учеството на увозот на средства за широка потрошувачка (406 милиони САД долари) се намали за 3,3 процентни поени во однос на 1999 година и се сведе на 19,5% од вкупниот увоз на Република Македонија. Пад на учеството беше забележан и кај увозот на средства за работа (261 милиони САД долари) и тоа за 0,4 процентни поени во однос на 1999 година, со што тоа беше сведено на 12,5% од вкупниот увоз.

Анализата на надворешно-трговската размена од аспект на поодделни групации на земји во 2000 година укажува на зголемување на вкупната размена со сите позначајни групации на земји. Имено, во 2000 година, Република Македонија ја интензивираше и продлабочи соработката со развиените земји, а особено со Европската Унија која веќе традиционално е најзначаен трговски партнер со учество од 39,8% во вкупната размена на Република Македонија. Со нормализирањето на состојбите во регионот и обновувањето на економските односи со земјите од поранешна СФРЈ, учеството на овие земји во размената на Република Македонија се зголеми. Позитивните движења, особено на извозната страна, влијаеја во правец на зголемување на учеството на оваа групација во вкупната размена кое во 2000 година достигна 24,3%. Зголемената економска активност и поголемото искористување на производните капацитети во 2000 година, доведоа до интензивирање на размената на стоки со Земјите на Централна и Источна Европа. Имено, овие земји се важен трговски партнер на Република Македонија од каде што поважните индустриски гранки (црната металургија и преработката на обоени метали), традиционално увезуваат репроматеријали како главен инпут во производствениот процес. Следствено, учеството на овие земји во надворешно-трговската размена се зголеми за 3,9 процентни поени и во 2000 година достигна 18,9%.

Во стоковната размена со развиените земји Република Македонија во 2000 година оствари дефицит што се должи на релативно повисокиот увоз на производи, особено од Европската Унија. Имено, во однос на 1999 година, увозот од Европската Унија во 2000 година се зголеми за 10,0% и достигна 795 милиони САД долари, што воедно претставуваше 38,1% од вкупниот увоз на Република Македонија. Истовремено, на извозната страна во однос на претходната година беше регистриран пораст од 4,1%, со што извозот во ЕУ достигна 561 милиони САД долари, или 42,6% од вкупниот извоз. Од друга страна, во размената со републиките од поранешна СФРЈ беа регистрирани позитивни движења. Имено, вредноста на извезените стоки во овие земји во 2000 година се зголеми за 20,4%, со што и учеството на овие земји во вкупниот извоз на Република Македонија се зголеми за 2,6 процентни поени. Притоа,

на пазарите на оваа групација на земји беа пласирани 32,6% од вкупниот извоз на Република Македонија, или стоки во вредност од 430 милиони САД долари. На увозната страна, земјите од поранешна СФРЈ учествуваа со 19,0% во вкупниот увоз (396 милиони САД долари), што во однос на 1999 година претставува пад за 4,2 процентни поени.

Табела 21

Надворешно-трговска размена на Република Македонија
со економски групации на земји

(во милиони САД долари)

Економска групација на земји	Извоз	Структура	Увоз	Структура	Обем на стоковна размена	
					размена	Структура
I - XII 2000 година						
Република Македонија (вкупно)	1.319	100,0	2.085	100,0	3.404	100,0
1. Развиени земји	790	59,9	1.004	48,2	1.794	52,7
од тоа:						
ЕУ	561	42,6	795	38,1	1.356	39,8
ЕФТА	40	3,0	30	1,4	70	2,0
Други развиени земји	189	14,3	179	8,6	368	10,8
2. Земји на Централна и Источна Европа и поранешни СССР	60	4,6	582	27,9	643	18,9
3. Неразвиени земји	2	0,1	1	0,1	3	0,1
4. Земји во развој	34	2,6	101	4,8	135	4,0
5. Републики од поранешна СФРЈ	430	32,6	396	19,0	827	24,3
6. Останати земји	3	0,2	0	0,0	3	0,1

Во поглед на размената на стоки со поодделни земји, во 2000 година, најзначаен трговски партнер на Република Македонија е СР Југославија. Имено, со завршувањето на воената криза во СР Југославија и отстранувањето на административните мерки воведени од страна на југословенските власти за обесхрабрување на увозот, размената со оваа земја беше значително интензивизирана. Така, во 2000 година со СР Југославија беа разменети стоки во вредност од 523 милиони САД долари, што во однос на претходната година претставува пораст за 19,4%. Со тоа учеството на оваа земја во вкупната размена на Република Македонија изнесуваше 15,4% (0,6 процентни поени повеќе во однос на 1999). Следни најзначајни трговски партнери на Република Македонија се Германија и Грција со кои во 2000 година беше остварена стоковна размена во вредност од 508 милиони САД долари, односно 284 милиони САД долари, соодветно. Притоа, учеството на Германија и Грција во вкупната размена изнесуваше 14,9% и 8,3%, што претставува намалување за 2,0 и 0,1 процентни поени во однос на 1999 година, соодветно. Од аспект на извозот, најголем пазар за македонските производи беа пазарите на СР Југославија и Германија, со учество во вкупниот извоз од 25,3% и 19,4%, соодветно, по што следуваат САД со 12,6% од вкупниот македонски извоз. На увозната страна, најзначајно учество имаат Германија, Украина и Грција со 12,1%, 9,9% и 9,6%, соодветно.

Табела 22

Десет најголеми трговски партнери на Република Македонија

	Обем на стоковна размена во милиони САД долари	Учество	Извоз во милиони САД долари	Учество	Увоз во милиони САД долари	Учество	Покриеност на увозот со извоз
	I-XII, 2000						
РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА	3.404	100	1.319	100	2.085	100	63,3
од тоа:							
СР Југославија	523	15,4	333	25,3	190	9,1	175,6
Германија	508	14,9	256	19,4	252	12,1	101,5
Грција	284	8,3	84	6,4	200	9,6	41,9
САД	248	7,3	166	12,6	83	4,0	199,9
Украина	206	6,1	1	0,0	206	9,9	0,2
Русија	202	5,9	10	0,8	192	9,2	5,4
Италија	198	5,8	88	6,6	111	5,3	79,3
Словенија	170	5,0	26	2,0	144	6,9	18,3
Бугарија	124	3,7	27	2,0	97	4,7	27,7
Хрватска	105	3,1	48	3,6	57	2,8	83,1
Вкупно (10 најголеми партнери)	2.570	75,5	1.038	78,7	1.532	73,5	67,8

Во 2000 година, во размената на стоки со десетте најважни партнери, Република Македонија оствари позитивно салдо во размената на стоки со три земји: САД, СР Југославија и Германија. Притоа, во размената со САД беше остварен суфицит од 83 милиони САД долари, или стапка на покриеност на македонскиот увоз со извоз од 199,9%. Во размената со СР Југославија и Германија извозот го надмина увозот за 143 милиони САД долари, односно за 4 милиони САД долари, што воедно претставува стапка на покриеност на македонскиот увоз со извоз од 175,6% и 101,5%, соодветно.

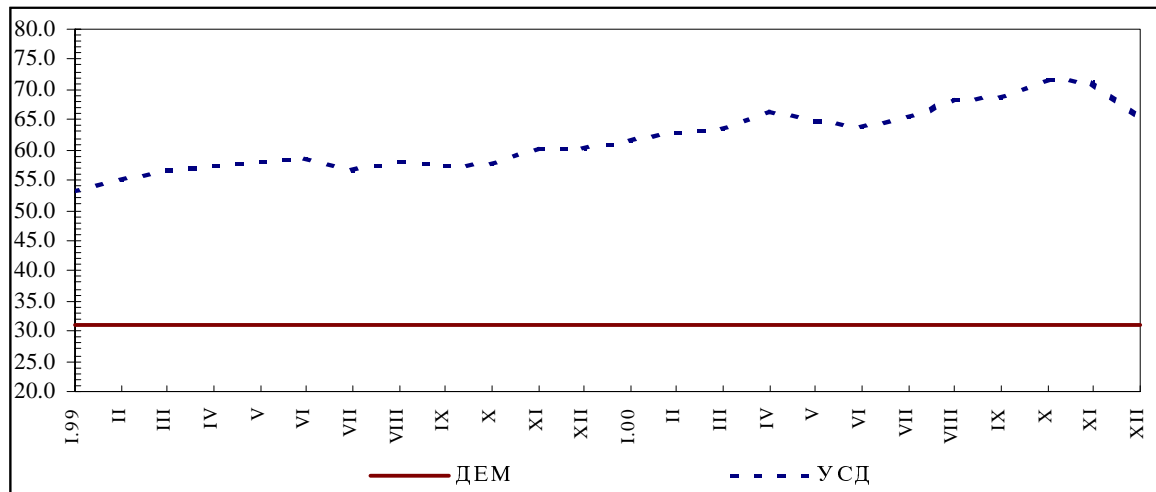
Од друга страна, највисок дефицит во размената на стоки со десетте најважни партнери е регистриран во стоковната размена со Украина и Русија во износ од 205 милиони САД долари, односно 181 милиони САД долари. Со тоа, стапката на покриеност на увозот со извоз со овие земји се сведе на 0,2% и 5,4%, соодветно, што е резултат на високиот увоз на репроматеријали за црната металургија. Како и во претходните години, така и во 2000 година, спогодбата за слободна трговија со Словенија не доведе до подобрување на трговскиот биланс на Република Македонија. Имено, во 2000 година Република Македонија во стоковната размена со Словенија оствари дефицит од 118 милиони САД долари, при што беше остварена најниска стапка на покриеност на увозот со извоз од 18,3%.

7.3. Девизен курс на денарот

Девизниот курс на денарот се формира на девизниот пазар врз основа на понудата и побарувачката за девизи. Во согласност со усвоената монетарната стратегија за таргетирање на девизниот курс на денарот во однос на германската марка, Народна банка на Република Македонија во текот на 2000 година, успешно го одржуваше курсот на денарот на таргетираното ниво. Така, девизниот курс на денарот во однос на германската марка на 31.12.2000 година изнесуваше 31,1 денар за една германска марка и во однос на крајот од претходната година остана непроменет.

Графикон 27

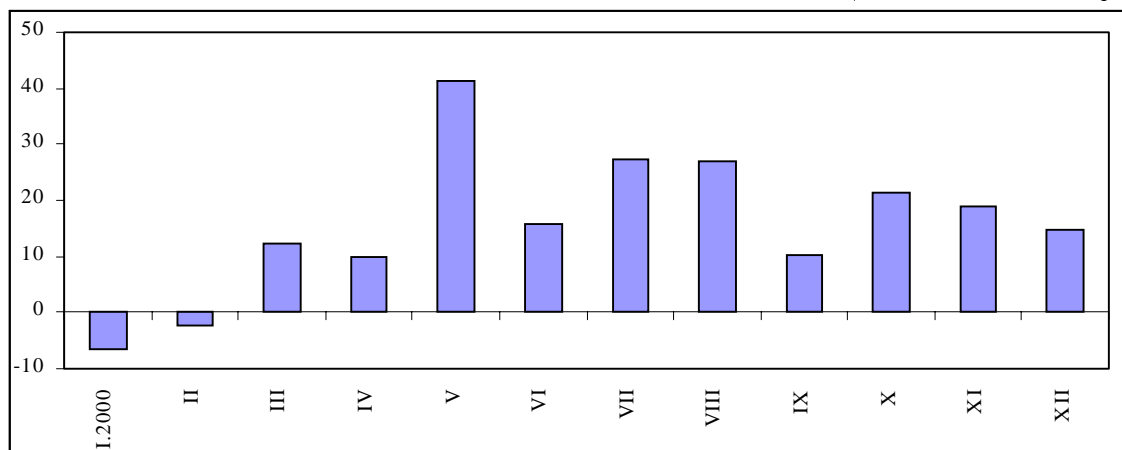
Номинален девизен курс на денарот во однос на германската марка
и американскиот долар на девизниот пазар
(денари за единица странска валута)

Со цел одржување на курсот на денарот во однос на германската марка, Народна банка на Република Македонија во текот на 2000 година интервенираше со купопродажба на девизни средства на девизниот пазар. Гледано во целина, во 2000 година, понудата на девизни средства значајно го надмина нивото на побарувачка, што овозможи реализација на нето откуп на девизи на девизниот пазар од 190 милиони САД долари. Споредено со претходната година, нето-откупот на девизи е повисок за 72 милиони САД долари, односно за 61,0%.

Графикон 28

Нето откуп на девизи на девизниот пазар од страна на НБРМ
(во милиони САД долари)

Динамички гледано, во сите четири квартали е остварен нето-откуп на девизни средства од девизниот пазар. Притоа, во првиот квартал од 2000 година беше остварен најнизок износ на откупени девизни средства (3 милиони САД долари). Имено, во услови на зголемена побарувачка за девизи, согласно зголемениот увоз на стоки пред воведувањето на данокот на додадена вредност, НБРМ во одбрана на таргетираното ниво на девизниот курс на денарот во првите два месеца интервенираше на девизниот пазар со нето-продажба од 9 милиони САД долари. Во останатиот дел од годината, како резултат на значително зголемениот прилив на девизи од надворешни кредитори, грантови, средства добиени од приватизација и зголемената извозна активност, на девизниот пазар беше регистрирана значително повисока понуда на

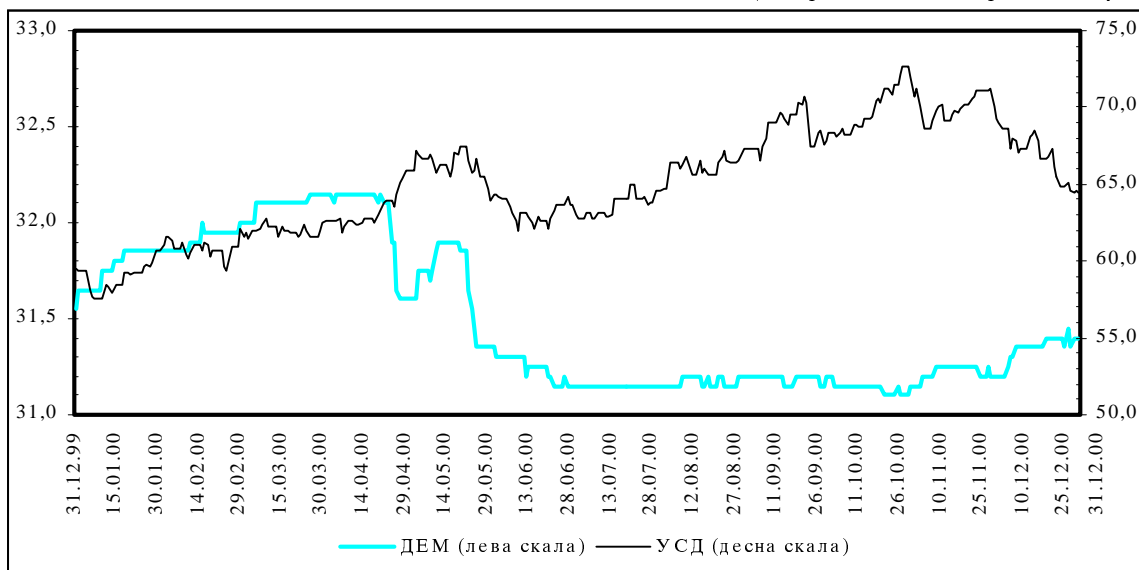
девизи во однос на побарувачката. Оваа состојба ја наметна потребата од интервенција на НБРМ во насока на спречување на апресијација на девизниот курс на денарот, при што во последните три квартали од 2000 година Централната банка изврши нето-откуп на девизни средства од 187 милиони САД долари. Поволните движења на девизниот пазар овозможиле остварениот нето-откуп на девизни средства во 2000 година да го надмине проектираниот износ за 113 милиони САД долари, или за три пати повеќе од планираното.

Наспроти девизниот пазар каде што девизниот курс на денарот се задржа на таргетираното ниво, на менувачкиот пазар девизниот курс на денарот во текот на 2000 година флукутираше помеѓу 31,15 и 32,10 денари за една германска марка. Притоа, позначајни флукутации во насока на зголемување на нивото на девизниот курс беа регистрирани во текот на првиот квартал од 2000 година. Имено, непосредно пред воведувањето на данокот на додадена вредност зголемениот увоз на стоки на менувачкиот пазар се рефлектираше преку зголемена побарувачка за девизни средства. Таквата состојба резултираше со зголемување на средниот девизен курс на денарот во однос на германската марка кој во март 2000 година го достигна највисокото ниво во 2000 година од 32,10 денари за една германска марка. Тоа претставува депресијација од 1,7% во однос на девизниот курс на крајот на 1999 година (31,55 денари за една германска марка).

Графикон 29

Номинален девизен курс на денарот во однос на германската марка и американскиот долар на менувачкиот пазар

(денари за единица странска валута)

По исцрпувањето на ефектите од зголемената побарувачка за девизни средства пред воведувањето на данокот на додадена вредност, притисоците на менувачкиот пазар се редуцираа. Така, во октомври 2000 година, девизниот курс на денарот се сведе на 31,15 денари за една германска марка, што во споредба со нивото од 31.12.1999 година претставува апресијација на денарот од 1,3%. Сезонски детерминираниот пораст на надворешно-трговската размена во декември 2000 година, доведе до повторно зголемување на девизниот курс на денарот. Така, на 31.12.2000 година неговото ниво достигна 31,40 денари за една германска марка, што во однос на нивото од 31.12.1999 година претставува апресијација од 0,5%.

Согласно фиксните стапки на конверзија помеѓу еврото и германската марка и непроменетоста на девизниот курс на денарот во однос на германската марка, на

крајот на 2000 година девизниот курс на денарот во однос на еврото се задржа непроменет во однос на крајот од 1999 година. Притоа, неговото ниво изнесуваше 60,79 денари за едно евро.

Во услови на таргетирање на девизниот курс на денарот во однос на германската марка, девизниот курс на денарот во однос на останатите странски валути се утврдува во согласност со интервалутарните соодноси на германската марка и останатите валути на Франкфуртската девизна берза. Во текот на 2000 година, позицијата на американскиот долар во однос на германската марка константно зајакнуваше, при што на 31.12.2000 година еден американски долар се разменуваше за 2,1 германски марки, наспроти курсот од 1,95 германски марки за еден американски долар на 31.12.1999 година. Тоа резултираше со депресијација на денарот во однос на американскиот долар за 8,0%, со што на 31.12.2000 година девизниот курс на денарот достигна ниво од 65,5 денари за еден американски долар. Истовремено, на менувачкиот пазар, вредноста на денарот депресираше за 8,3% при што на крајот на декември 2000 година на овој пазар се разменуваа 64,4 денари за еден американски долар.

7.4. Девизни резерви на Република Македонија

Вкупниот девизен потенцијал на Република Македонија го сочинуваат вкупните девизните средства на НБРМ и девизните средства на банките овластени за платен промет и кредитни односи со странство. На крајот на 2000 година, тој достигна 1.138 милиони САД долари, што е за 304 милиони САД долари, или за 36,5% повеќе од девизниот потенцијал на крајот на 1999 година.

Бруто девизните резерви на НБРМ²⁰, во 2000 година достигнаа историски највисоко ниво од 714 милиони САД долари, што во споредба со нивото на крајот на 1999 година претставува пораст од 236 милиони САД долари, односно за 49,4%. На тој начин, бруто девизните резерви на НБРМ достигнаа еквивалент на 4,1 месечен увоз на стоки. Остварениот пораст на бруто девизни резерви на НБРМ во најголема мерка се должи на нето-откупот на девизи на девизниот пазар во износ од 190 милиони САД долари.

²⁰Бруто девизните резерви на НБРМ претставуваат разлика помеѓу вкупните девизни средства на НБРМ и средствата дадени за обезбедување (колатерал во странски банки).

Табела 23

**Приливи и одливи во бруто девизните резерви
на Народна банка на Република Македонија**

(во милиони САД долари, крај на период)

	31.12.1999	I-Кв	II-Кв	III-Кв	IV-Кв	01.01.00- 31.12.00
Состојба на девизни резерви	478	508	577	595	714	
Нето пораст на девизните резерви		30	69	18	119	236
Приливи		128	163	148	201	640
Купени девизни средства		37	106	93	78	314
Камата на девизни депозити		5	6	7	8	25
Одобрени странски кредити и донации		7	17	3	30	57
Државни депозити (нето)		31	-32	2	13	14
Останато		15	18	0	3	36
Интервалутарни односи		34	49	43	70	195
Одливи		99	93	129	83	404
Продадени девизни средства		34	39	29	23	124
Отплата на долг		19	6	34	8	67
Интервалутарни односи		46	48	66	53	213

Во правец на зголемување на бруто девизните резерви на НБРМ во 2000 година делуваа приливите на девизни средства во вкупен износ од 640 милиони САД долари. Најголем дел од нив, 314 милиони САД долари, или 49,1% отпаѓаат на купени девизни средства од страна на НБРМ, во чија структура преовладуваат откупот на девизи од девизниот и менувачкиот пазар. Потоа следуваат приливи врз основа на повлечени средства по странски кредити и донации во вкупен износ од 57 милиони САД долари. Притоа, најмногу средства во текот на 2000 година беа повлечени од Меѓународната агенцијата за развој (IDA) и од Европската Унија во вкупен износ од 28 милиони САД долари и 19 милиони САД долари, соодветно. Во ноември 2000 година беа одобрени EFF (Enhanced Financing Facility) и PRGF (Poverty Reduction and Growth Facility) аранжманите со Меѓународниот Монетарен Фонд (IMF), врз основа на што во последниот месец од годината беше остварен прилив од 4 милиони САД долари. Преостанатите приливи главно се однесуваат на нето порастот на државните депозити (14 милиони САД долари) и на наплатени камати од депонирани девизни средства во странство (25 милиони САД долари).

Од друга страна, во правец на намалување на бруто девизните резерви на НБРМ делуваа одливите на девизни средства во вкупен износ од 404 милиони САД долари. Значаен дел од одливите во износ од 124 милиони САД долари или 30,7% се однесува на продадените девизни средства од страна на НБРМ, од кои за интервенција на девизниот пазар беа продадени 39 милиони САД долари. Исто така, значаен одлив на девизни средства во вкупен износ од 67 милиони САД долари е остварен врз основа на отплата на дел од долгот кон ММФ и отплата на кредити од странски кредитори. Промените во интервалутарните односи резултираа со нето-одлив во износ од 18 милиони САД долари.

Нето девизните резерви²¹ на Народна банка на Република Македонија, претставуваат разлика меѓу бруто девизните резерви и обврските спрема Меѓународниот монетарен фонд и други обврски. На крајот на 2000 година тие изнесуваа 617 милиони САД долари, што е за 260 милиони САД долари повеќе од нивото на крајот од 1999 година. Ваквиот пораст главно се должи на зголемувањето на бруто девизните резерви на НБРМ, како и на намалените обврски спрема ММФ на нето основа за 18 милиони САД долари. Со тоа, на крајот на 2000 година, вкупниот

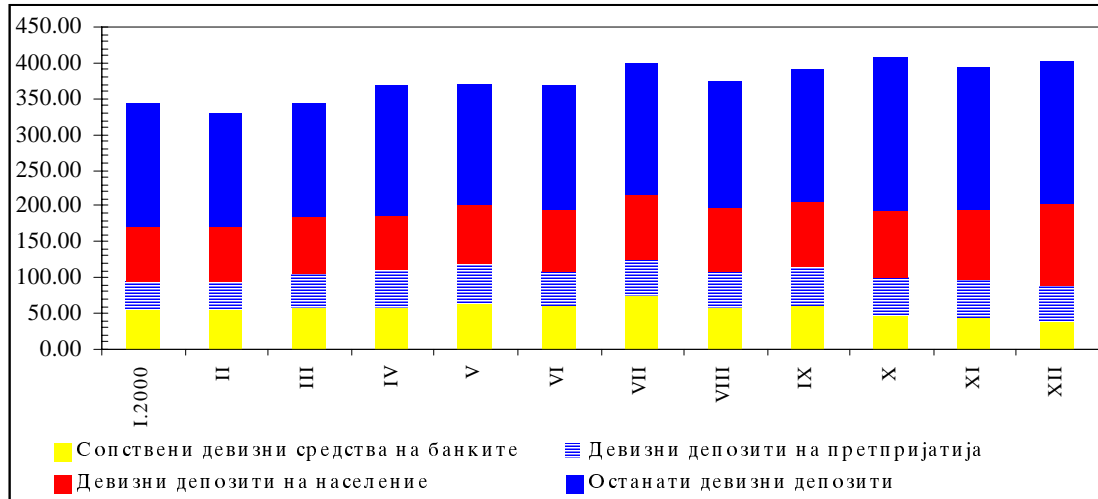
²¹ Во категоријата други обврски, од Август 2000 година влегуваат обврските кон Банката за меѓународни пресметувања- BIS.

долг на Република Македонија спрема Меѓународниот монетарен фонд се сведе на 82 милиони САД долари.

Графикон 30

Структура на девизните средства кај банките

(во милиони САД долари)

На крајот на 2000 година, вкупните девизни средства на банките овластени за работа со странство достигнаа 403 милиони САД долари, што во однос на претходната година претставува пораст од 68 милиони САД долари, односно за 20,6%. Порастот кај девизните средства на банките се должи исклучиво на порастот на девизните депозити на економските субјекти кај банките. Имено, во текот на 2000 година тие бележеа континуиран пораст, при што на крајот на 2000 година достигнаа 363 милиони САД долари и во однос на крајот на претходната година се зголемија за 76 милиони САД долари. Од друга страна, сопствените девизни средства на банките²² во споредба со крајот на 1999 година се намалија за 7 милиони САД долари и на 31.12.2000 година се сведоа на 40 милиони САД долари. Динамички гледано, годишниот пад се должи на либерализацијата на законската регулатива во однос на девизното работење на банките. Имено, во октомври 2000 година со Одлуката за измена и дополнување на упатството за девизна позиција на банките, задолжителните стапки на покриеност на девизните депозити на населението со девизни средства во странски банки беа значително намалени, што во последните три месеци од 2000 година услови значителен пад на сопствените девизни средства на банките.

7.5. Надворешен долг на Република Македонија²³

Согласно состојбата на 31.12.2000 година, вкупниот надворешен долг на Република Македонија, стекнат врз основа на користени краткорочни, среднорочни и долгорочни кредити, изнесува 1.488 милиони САД долари. Притоа, обврските врз основа на главнина изнесуваат 1.465 милиони САД долари, или 98,5% од вкупниот надворешен долг. Набљудувано од аспект на рочноста, 1.436 милиони САД долари, односно 96,5% се обврски врз основа на користени среднорочни и долгорочни кредити, а останатите 52 милиона САД долари, или 3,5% отпаѓаат на краткорочни обврски.

²² Разлика помеѓу девизните средства и девизните обврски на банките, при што не се опфатени среднорочните и долгорочните обврски на депозитните банки по странски кредити.

²³ Претходни податоци на НБРМ.

Согласно планот за отплата на надворешниот долг на Република Македонија, во 2000 година, достасуваа исклучително висок износ на обврски кои требаше редовно да бидат сервисирани преку користење на сопствени средства и умерено дополнително задолжување. Обврските беа дополнително зголемени со истекувањето на едногодишниот мораториум на обврските на Република Македонија спрема Парискиот клуб на доверители, кој беше одобрен за да се ублажат негативните последици од Косовската криза во 1999 година.

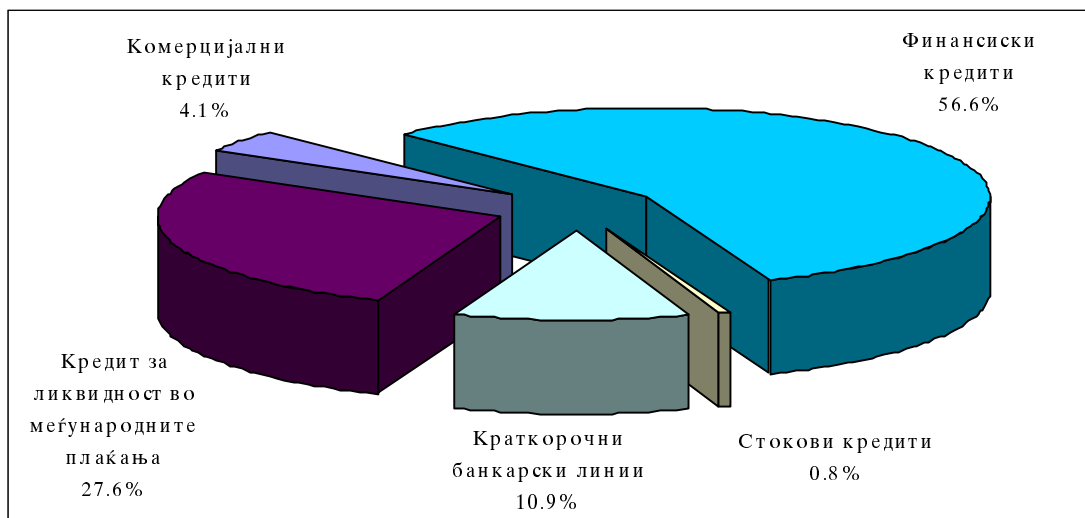
7.5.1. Структура на долгот

Најголем дел од краткорочниот долг на Република Македонија, односно 51 милиони САД долари, или 99,1% се обврски врз основа на главнина. Од аспект на видот на обврските, најголемо учество во краткорочниот долг на Република Македонија имаат финансиските кредити кои учествуваат со 56,6% во вкупните краткорочни обврски на Република Македонија. Потоа следува кредитот за ликвидност во меѓународните плаќања со учество од 27,6% и краткорочните банкарски линии со 10,9%. Притоа, споредено со состојбата на краткорочниот долг на Република Македонија на 31.12.1999 година, учеството на финансиските кредити е значително намалено (за 24,1 процентен поен).

Во структурата на среднорочниот и долгорочен долг²⁴, 1.414 милиони САД долари, односно 98,5% отпаѓаат на обврски врз основа на главнина, што претставува намалување во однос на 31.12.1999 година за 10 милиони САД долари. Достасаната камата достигна 19 милиони САД долари, или 1,4%, со што се зголеми за 7 милиони САД долари во однос на крајот на 1999 година, а оценетата задоцнета камата остана речиси непроменета и изнесуваше 3 милиони САД долари, односно 0,2% од долгот на Република Македонија по користени среднорочни и долгорочни кредити. Споредено со крајот на 1999 година, не се регистрирани значителни промени во учествата на овие обврски во структурата на среднорочниот и долгорочниот долг.

Графикон 31

Структура на краткорочниот долг по видови на странски кредити
(состојба на 31.12.2000 година)

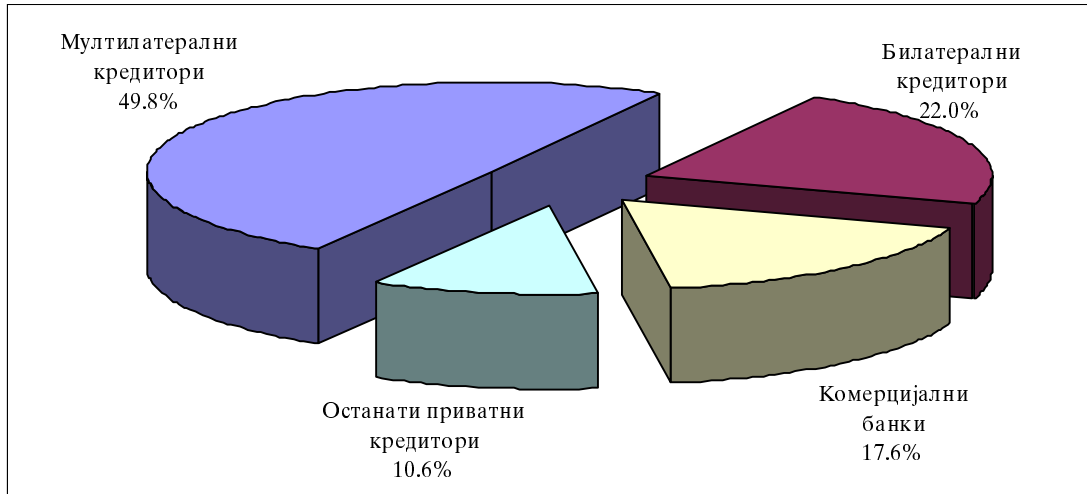

²⁴ Главнината и достасаната неплатена редовна камата од долгот на Република Македонија кон странство на 31.12.2000 година се прикажани според евиденцијата со која располага НБРМ, додека за износот на затезната камата на достасаните, а неплатени обврски спрема кредиторите со кои сеуште не се регулирани меѓусебните односи е извршена проценка.

Во текот на 2000 година, беше задржана структурата на среднорочниот и долгорочниот надворешен долг на Република Македонија по видови на странски кредитори. Притоа, и натаму доминантно учество имаат официјалните кредитори со 71,8%, односно 1.032 милиони САД долари. Споредено со претходната година, нивното учество остана речиси непроменето. Во рамките на оваа групација на доверители, мултилатералните кредитори учествуваат со 69,3%, или 715 милиони САД долари (69,2% во 1999 година), а билатералните кредитори со 30,7%, или 316 милиони САД долари (30,8% во 1999 година).

Графикон 32

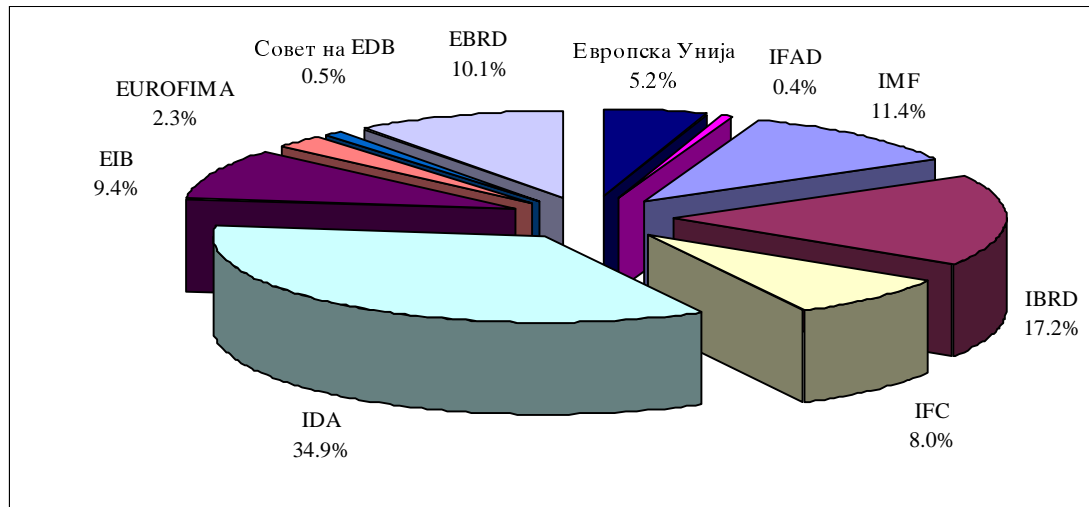
Структура на среднорочниот и долгорочниот долг по видови на странски кредитори
(состојба на 31.12.2000 година)

Набљудувано по поодделни кредитори, во рамките на групацијата мултилатерални кредитори, најголем поединечен доверител на Република Македонија и натаму е Меѓународната асоцијација за развој (IDA) со учество од 34,9% во вкупниот долг на Република Македонија кон оваа групација на кредитори. Следуваат Меѓународната банка за обнова и развој (IBRD) со 17,2% и Меѓународниот монетарен фонд (IMF) со 10,1%. Изразено во апсолутни големини, на 31.12.2000 година, задолженоста на Република Македонија спрема Меѓународната асоцијација за развој изнесуваше 250 милиони САД долари, спрема Меѓународната банка за обнова и развој 123 милиони САД долари и спрема Меѓународниот монетарен фонд 82 милиони САД долари.

Графикон 33

Структура на долгот спрема мултилатералните кредитори
(состојба на 31.12.2000 година)

Во структурата на задолженоста на Република Македонија спрема билатералните кредитори, најголемо поединечно учество имаат обврските спрема Парискиот клуб на доверители, чие учество изнесува 79,8% од вкупните обврски спрема овие кредитори, односно 252 милиони САД долари. Истовремено, задолженоста врз основа на новосклучените кредити на билатерална основа изнесуваше 52 милиони САД долари, со што нивното учеството во вкупните обврски спрема билатералните кредитори достигна 16,4%.

На крајот на 2000 година, надворешниот долг на Република Македонија спрема приватните кредитори изнесуваше 405 милиони САД долари, односно 28,2% од вкупните обврски врз основа на користени среднорочни и долгорочни кредити. Притоа, на обврски спрема Лондонскиот клуб на доверители отпаѓаат 253 милиони САД долари, односно 62,4% од долгот спрема приватните кредитори.

Долгот спрема банките и приватните финансиски институции изнесува 120 милиони САД долари, додека задолженоста спрема странските претпријатија на крајот на 2000 година изнесуваше 32 милиони САД долари. Во рамките на задолженоста на Република Македонија спрема приватните кредитори, овие две групи на доверители учествуваат со 29,6%, и 8,0%, соодветно.

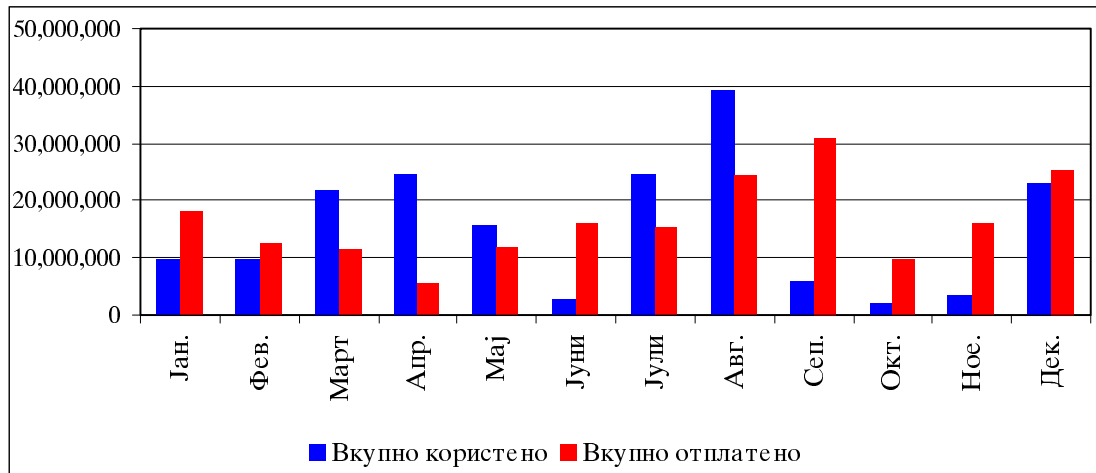
7.5.2. Осъварени движења во 2000 година

Состојбата на надворешниот долг на Република Македонија на 31.12.2000 година, споредено со крајот на 1999 година, регистрира благо намалување од 6 милиони САД долари, односно за 0,4%. Набљудувано од аспект на рочноста, среднорочниот и долгорочниот надворешен долг на Република Македонија, на кој отпаѓа најголем дел од вкупниот надворешен долг (96,5%) се намали за 2 милиони САД долари, или за 0,1%, а краткорочните обврски се намалија за 4 милиони САД долари и се сведоа на 52 милиони САД долари.

Графикон 34

Користени и отплатени кредити спрема странство

(во милиони САД долари)

Вкупниот износ на повлечени средства од одобрени кредити во 2000 година достигна 183 милиони САД долари, што е за 54 милиони САД долари помалку во однос на 1999 година. Притоа, повлекувањето врз основа на краткорочните кредити изнесува 37 милиони САД долари, односно за 10 милиони САД долари помалку споредено со претходната година. Од повлечените краткорочни кредити 18 милиони САД долари, или 48,5%, отпаѓаат на финансиски кредити, по што следува кредитот за ликвидност во меѓународните плаќања со 14 милиони САД долари, или 37,0%. Набљудувано динамички, највисок износ на повлечени средства е регистриран во август 2000 година (15 милиони САД долари), кога всушност беше повлечен кредитот за ликвидност во меѓународните плаќања. Споредено со претходната година, износот на повлечени краткорочни кредити во 2000 година е намален за 10 милиони САД долари, што главно се должи на намалувањето на финансиските кредити (за 26 милиони САД долари).

Во 2000 година, од одобрените среднорочни и долгорочни кредити вкупно беа повлечени 146 милиони САД долари, што е за 44 милиони САД долари помалку во однос на 1999 година. Притоа, од мултилатералните кредитори беа повлечени средства во износ од 94 милиони САД долари, што е за 11 милиони САД долари помалку споредено со претходната година. Истовремено, од билатералните кредитори беа повлечени 16 милиони САД долари, а од приватните кредитори 36 милиони САД долари. Притоа, споредено со 1999 година, износите на повлечени средства од билатералните и приватните кредитори во 2000 година се намалени за 10 милиони САД долари, односно за 18 милиони САД долари, соодветно.

Набљудувано поодделно, најголем дел од средствата повлечени од мултилатералните кредитори, односно 38 милиони САД долари, беа повлечени од Асоцијацијата за меѓународен развој (IDA), и тоа од проектот за структурно прилагодување на социјалниот сектор (14 милиони САД долари), и проектот за ургентен увоз (10 милиони САД долари). Истовремено, врз основа на проектите за здравство и социјална поддршка беа повлечени по 3 милиони САД долари, соодветно. Европската банка за реконструкција и развој (EBRD), во текот на 2000 година финансираше проекти во износ од 20 милиони САД долари. Притоа, 13 милиони САД долари отпаѓаат на повлекувањето на кредитот доделен на "Македонски Комуникации" - а.д. Скопје.

Врз основа на новосклучениот аранжман наменет за реструктурирање на финансискиот сектор и секторот претпријатија (FESAL II), од Меѓународната банка за обнова и развој (IBRD) во 2000 година беа повлечени 6 милиони САД долари. Преку три додатни проекти беа повлечени уште 7 милиони САД долари, и тоа: од проектот за транспортен сектор (3 милиони САД долари), проектот за подобрување на енергетскиот систем (2 милиони САД долари) и проектот за развој на приватниот сектор (2 милиони САД долари). Со тоа вкупниот износ на повлечени средства од Меѓународната банка за обнова и развој (IBRD) во 2000 година изнесуваше 13 милиони САД долари.

Врз основа на проектот за изградба на патишта, од Европската инвестициона банка (EIB) во 2000 година беа повлечени 6 милиони САД долари. Идентичен износ на средства беше повлечен и од Меѓународната финансиска корпорација (IFC).

Во структурата на повлечените средства од билатералните кредитори во 2000 година во вкупен износ од 16 милиони САД долари, 9 милиони САД долари беа повлечени од американската EXIM банка во вид на кредит за набавка на возила и опрема за Министерството за внатрешни работи. Дополнителни 7 милиони САД долари беа повлечени од кредитните линии од Република Кина - Тајван, врз основа на проекти за развој на приватниот сектор.

Најголем дел од средствата повлечени од приватните кредитори во 2000 година, или 24 милиони САД долари, се однесуваат на користени кредити од банки и приватни финансиски институции, од што 17 милиони САД долари отпаѓаат на финансиски кредити, а останатите 7 милиони САД долари на стокови кредити. Истовремено, од странски претпријатија вкупно беа повлечени 4 милиони САД долари, а капитализираната камата од долгот на Република Македонија кон Лондонскиот клуб на доверители изнесуваше 7 милиони САД долари.

Во текот на 2000 година, вкупниот износ на отплатени обврски на Република Македонија спрема странските доверители достигна 197 милиони САД долари, што е за 3 милиони САД долари помалку во однос на 1999 година. Притоа, 141 милион САД долари се однесуваат на платена главнина, а останатите 56 милиони САД долари на отплата на обврски врз основа на камата.

На отплата на краткорочните обврски отпаѓаат 32 милиони САД долари, односно 12 милиони САД долари помалку споредено со претходната година, при што најголем дел се однесуваат на отплата на финансиски кредити (26 милиони САД долари). Од вкупниот износ на отплатени краткорочни обврски, отплатената главнина изнесува 29 милиони САД долари, а на платена камата отпаѓаат 3 милиони САД долари.

Вкупниот износ на отплатени среднорочни и долгорочни кредити во 2000 година достигна 165 милиони САД долари, од што 111 милиони САД долари отпаѓаат на отплатена главнина. Споредено со претходната година, отплатени се 10 милиони САД долари повеќе. Најголем дел од средствата, или 99 милиони САД долари, беа отплатени спрема официјалните кредитори, и тоа 77 милиони САД долари спрема мултилатералните кредитори и 22 милиони САД долари кон билатералните кредитори. Во рамките на овие групации на доверители, најмногу средства им беа отплатени на Меѓународниот монетарен фонд (IMF) (22 милиони САД долари) и Европската банка за реконструкција и развој (EBRD) (20 милиони САД долари). Притоа, во 2000 година, како резултат на истекувањето на едногодишниот мораториум на обврските на Република Македонија спрема Парискиот клуб на

доверители и редовното сервисирање на достасаните обврски, спрема оваа група кредитори беа отплатени 17 милиони САД долари.

Во 2000 година, спрема приватните кредитори беа отплатени обврски во износ од 66 милиони САД долари (48 милиони САД долари главнина и 18 милиони САД долари камата), што е на нивото од претходната година. Притоа, спрема банките и приватните финансиски институции беа отплатени 47 милиони САД долари. Истовремено, спрема Лондонскиот клуб на доверители и странските претпријатија беа отплатени по 9 милиони САД долари, соодветно.

7.6. Односи со Меѓународните финансиски институции

Меѓународен Монетарен Фонд (ММФ)

Во 2000 година Република Македонија успешно ги реализира преговорите со Меѓународниот Монетарен Фонд што резултираше со одобрување на аранжманите EFF (Extended Fund Facility) и PRGF (Poverty Reduction and Growth Facility) од страна на Извршниот Одбор на ММФ.

Аранжманот EFF е одобрен како тригодишен аранжман во вкупен износ од 24,1 милиони Специјални права на влечење, наменет за надминување на структурни неприлагодувања. Во 2000 година Република Македонија повлече износ од 1,1 милиони Специјални права на влечење (1,5 милиони САД долари).

Аранжманот PRGF е одобрен како тригодишен аранжман во вкупен износ од 10,3 милиони Специјални права на влечење, наменет за надминување на сиромаштијата и олеснување на развојот на земји членки со низок приход. Во 2000 година Република Македонија повлече износ од 1,7 милиони Специјални права на влечење (2,2 милиони САД долари).

Групаација на Свешкаја банка

Заклучно со 31.12.2000 година, Република Македонија има склучено повеќе аранжмани со Светската банка и нејзините афилијации.

Во периодот 1994 - 2000 година со Меѓународната банка за обнова и развој (МБОР), Република Македонија склучи 9 аранжмани во вкупен износ од 205,4 милиони САД долари. Притоа, во 2000 година е склучен само еден аранжман и тоа за Проектот за реструктуирање на финансискиот сектор и секторот на претпријатијата - FESAL II (Second Financial and Enterprise Sector Adjustment Loan) во износ од 30,3 милиони САД долари.

Со Меѓународното здружение за развој во периодот 1994 - 2000 година се склучени 13 аранжмани во вкупен износ од 219,7 милиони Специјални права на влечење (286,2 милиони САД долари). Притоа, во 2000 година е склучен само еден аранжман и тоа за Проектот за реструктуирање на финансискиот сектор и секторот на претпријатијата - FESAL II (Second Financial and Enterprise Sector Adjustment Loan) во износ од 15,2 милиони Специјални права на влечење (19,8 милиони САД долари).

Меѓународната финансиска корпорација во периодот 1997 - 2000 година во Република Македонија финансирала проекти на приватниот сектор со ангажирање на сопствени средства во износ од 67,4 милиони САД долари.

Евројска банка за обнова и развој (ЕБОР)

Основни цели на стратегијата на ЕБОР за Република Македонија се следните:

1/ Развој на приватниот сектор, преку одобрување на долгорочни заеми на македонските банки, со што дава директна поддршка на развојот на малите и средните претпријатија. Истовремено, ЕБОР одобрува кредити и инвестира во приватни проекти во индустријата и агробизнисот и активно ги поддржува странските директни инвестиции во Република Македонија;

2/ Зајакнување на финансискиот сектор, преку систематско реструктуирање на банкарскиот сектор. По завршената рехабилитација и приватизација на најголемата банка во текот на 2000 година, стратегијата на ЕБОР се фокусира на консолидација и развој на помалите финансиски институции по пат на кредитни линии или учество во акционерскиот капитал;

3/ Реализација на клучни и специфични инфраструктурни проекти кои го олеснуваат развојот на приватниот сектор и регионалната интеграција на земјата (транспорт, енергија, телекомуникации и сл.)

За остварувањето на овие цели, ЕБОР во Република Македонија во периодот 1994 - 2000 година финансирала проекти во вкупен износ од 164,8 милиони САД долари. Притоа, во 2000 година со ЕБОР се договори еден кредит наменет за реализација на Проектот - Акциона програма за унапредување на општините и животната средина во одделни општини, за чие финансирање оваа финансиска институција ќе ангажира средства во вкупен износ од 20,8 милиони евра (19,3 милиони САД долари).

Евројска Унија (ЕУ)

Европската Унија во периодот 1997 - 2000 година на Република Македонија и одобри заеми во вкупен износ од 90,6 милиони евра (84,3 милиони САД долари).

Во 2000 година Република Македонија се задолжи кај Европската Унија со заем во износ од 50 милиони евра (46,5 милиони САД долари), наменет за поддршка на платниот биланс. Заемот ќе биде повлекуван во три транши: прва транша од 10 милиони евра, втора транша од 12 милиони евра и трета транша од 28 милиони евра. Притоа, првата транша ќе биде повлечена на почетокот на 2001 година, непосредно по потпишувањето на аранжманите PRGF/EFF со Меѓународниот Монетарен Фонд.

Евројска Инвестициона Банка (ЕИБ)

Европската Инвестициона Банка во периодот 1998 - 2000 година на Република Македонија ѝ одобри средства во вкупен износ од 130 милиони евра (121,0 милиони САД долари) преку одобрување на два кредити и тоа :

- кредит во износ од 70 милиони евра, наменет за финансирање на Проектот за градба на одредени патни правци и дел од автопатот;

- кредит во износ од 60 милиони евра, наменет за финансирање на Проектот за градба на обиколка околу главниот град и делови од автопатот.

Евројска заедница за финансирање на железничка опрема

Европската заедница за финансирање на железничка опрема во периодот 1996 - 2000 година на Република Македонија ѝ одобри средства во вкупен износ од 4,7 милиони САД долари наменети за набавка на опрема и резервни делови за јавното претпријатие "Македонски Железници".

Во 2000 година е одобрен еден проект за "Македонски Железници" за набавка на опрема во износ од 1,3 милиони евра (1,2 милиони САД долари).

Банка за развој при Советот на Европa

Банката за развој при Советот на Европа во периодот 1999 - 2000 година на Република Македонија ѝ одобри средства во вкупен износ од 20,1 милиони евра (18,7 милиони САД долари).

Во 2000 година Банката за развој при Советот на Европа на Република Македонија ѝ одобри заем во износ од 15 милиони евра (14,0 милиони САД долари) за финансирање на Проектот за изградба на станови кои ќе се издаваат на лица со ниски приходи. Првата транша од овој заем во износ од 2,8 милиони евра (2,6 милиони САД долари) е веќе реализирана.

Меѓународен Фонд за развој на земјоделството

Во периодот 1997 - 2000 година Меѓународниот Фонд за развој на земјоделството ѝ одобри два кредита на Република Македонија во износ од 11,8 милиони Специјални права на влечење (15,4 милиони САД долари), наменети за развојот на земјоделството.

Во 2000 година беше одобрен еден кредит во износ од 6,2 милиони Специјални права на влечење (8,1 милион САД долари) за реализација на Проектот за финансиски услуги во земјоделството.

Билатерални кредитори

До 31.03.1999 година Република Македонија редовно ги измируваше обврските спрема Парискиот клуб на кредитори. Поради неповолните влијанија врз македонската економија предизвикани од Косовската криза, Парискиот клуб на доверители на Република Македонија ѝ одобри мораториум на обврските спрема оваа група на кредитори, кои достасуваа во периодот 01.04.1999 - 31.03.2000 година.

Во 2000 година е постигната спогодба со Парискиот клуб на доверители за реорганизација на долгот на Република Македонија во периодот на мораториумот, со која подетално се утврдуваат начинот и роковите за регулирање на овие обврски. Во рамките на оваа спогодба, Република Македонија започна и со билатерални преговори со поодделни земји членки на Парискиот клуб на доверители со цел

склучување на конкретни договори за регулирање на овие обврски, кои на 31.12.2000 година изнесуваа 37,0 милиони САД долари.

Во 2000 година Република Македонија започна со редовно сервисирање на обврските спрема оваа групација на кредитори кои достасуваа во периодот по мораториумот, а во исто време склучи и нови билатерални кредитни аранжмани и тоа:

- заем за задолжување на Република Македонија кај Кредитната банка за обнова и развој (KFW) од Германија во износ од 13 милиони ДЕМ (6,2 милиони САД долари), наменет за реализација на Проектот за унапредување на микро, мали и средни претпријатија;
- заем за задолжување на Република Македонија кај Кредитната банка за обнова и развој (KFW) од Германија во износ од 15 милиони евра (14,0 милиони САД долари), наменет за реализација на Проектот за мали и средни претпријатија и
- заем за задолжување на Република Македонија кај Експорт-Импорт Банката на САД во износ од 12,2 милиони САД долари, наменет за реализација на Проектот за набавка на полициски возила и специјална опрема за безбедност за потребите на Министерството за внатрешни работи.

Приватни кредитори - Лондонски клуб

Вкупно преземениот долг спрема Лондонскиот клуб на доверители изнесува 228,7 милиони САД долари. Во 2000 година спрема оваа групација на кредитори се отплатени обврски врз основа на камата во износ од 9,4 милиони САД долари. На 31.12.2000 година состојбата на долгот спрема Лондонскиот клуб изнесува 252,7 милиони САД долари, вклучувајќи ја и капитализираната камата од 7,4 милиони САД долари.